

DANSK BOTANISK FORENING

Høring "Pleje af græs- og naturarealer". Frist 24.10.2018. Dato 24. okt. 2018

Vores svar på: Hvad synes du om de nye regler for tilskud til pleje af græs- og naturarealer 2019?

https://lbst.dk/nyheder/nyhed/nyhed/hoering-hvad-synes-du-om-de-nye-regler-for-tilskud-til-pleje-af-graes-og-naturarealer-2019/?utm_campaign=hring-hvad-synes-du-om-de-nye-regler-for-tilskud-til-pleje-af-grs--og-naturarealer-2019&utm_medium=email&utm_source=naer_nyhedsmail

Dansk Botanisk Forening (DBF) og Entomologisk Fagudvalg skal hermed indgive vores høringskrivelse. Vi håber Landbrugsstyrelsen vi tage vore kommentarer op til seriøs overvejelse og også vende tilbage til os med jeres refleksioner i den anledning.

Vi er generelt bekymret for den mangel på natureffekt som de mange penge udbetalt til landbruget til pleje af naturområder resulterer i, ikke mindst set i lyset af, at formålet med ordningen efter beskrivelsen er at "...beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten". Der findes ikke nogen officiel opgørelse over de naturmæssige gevinster, der evt. er opnået, men det er vores erfaring, at de ønskede resultater mange steder er udeblevet.

DBF har i december 2011 sammen med flere naturforeninger bl.a. DOF givet udtryk for bekymringen vedr. dårlig natureffekt af en generel slæt dato for naturområde, nemlig den 21. juni (vedlagt). Vi ved, at effekten i form af mere blomstring til gavn for botanik og tilknyttede insekter inkl. sommerfugle kan opnås på mange lokaliteter med tidligere slæt - lokaliteter, som ikke er særlige fuglelokaliteter. Vi kan ikke se den generelle slæt dato som andet end en kontrolteknisk foranstaltning, der lige som andre frister (se nedenfor) passer dårligt til en optimal forvaltning af naturarealer og direkte kan stå i vejen for de ønskede forbedringer af biodiversitet og biotopsforhold.

Vedr. det udsendte høringsmateriale, så har vi følgende kommentarer:

Kontroldatoen for græssethed bør flyttes til langt senere på året. Se bare i år 2018, hvor græsvæksten nærmest startede igen med fuld fart midt september. Vi mener derfor at den generelle kontrol dato skal flyttes fra 15. september til i hvert tilfælde 1. november eller gerne 1. december. Desuden mener vi, at det ved tilsagn bør være muligt at vælge kontroltidspunkt 15. marts – og dermed selvfølgelig indforståethed om senere udbetaling af tilskud. Det vil give mulighed for den for naturen mange steder gavnlige effekt af vintergræsning.

Landbrugsstyrelsen lægger selv op til at der kan laves en anden græsningsperiode og dermed kontroldato. Vi er glade for denne fleksibilitet, idet mange naturområder først er græsset sidste på året efter første frostnat eller i løbet af vinteren. Vintergræsning og skovgræsning bliver nødvendigt fremover for at opnå resultaterne på biodiversitetsområdet.

Vi mener sammen med mange andre grønne artsforeninger, at græsning af overdrev i perioden juni, juli og august ved kontrolkrav om antal StorKreaturer (græsningstryk) er i modstrid med biodiversitetsmålene. Vi er derfor glade for at Landbrugsstyrelsen åbner op for andre græsningsperioder. Vi undrer os dog meget over, at det kun er givet en privat landbrugsorganisation, SEGES, i samarbejde med Landbrugsstyrelsen at bestemme hvor denne mulighed kan komme på tale i form af pilotprojekter. Denne mulighed bør være en demokratisk mulighed for alle og dermed forankret i kommunerne. Så hvis en lodsejer mener det giver mening i forhold til naturplejen med en anden græsningsperiode og senere kontrol og den lokale kommune er enig, så mener vi det skal være en mulighed for alle. Underforstået senere udbetaling af tilskud. Vi foreslår, at det i den sammenhæng bliver muligt at eksperimentere med kontrol af plejetilskud for heder. Bl.a. at områder (hovedsagelig revling og blåtop), der er afbrændt for at forbedre naturen, allerede fra første år godkendes som tilskudsområder – som en betaling for aktiviteten afbrænding. Mosaikafbrænding af hede er en kulturhistorisk korrekt del af hedeplejen.

Desuden mener vi, at kontrollanterne skal være bedre rustet til kontrol af græssethed i naturområder. Vi **vedlægger** et eksempel på et område domineret af Butblomstret Siv, hvor dyrene i den grad havde udført et godt stykke græsningsarbejde, men deres arbejde blev underkendt af kontrollanten, som krævende slåning af området – en fuldstændig unødvendig og naturødelæggende aktivitet, der også var til skade for naturen. Vi mener derfor, at kontrollanterne skal være bedre uddannet og at Landbrugsstyrelsen melder klart ud om hvad græssethed af naturområder er i forhold til tilskud til pleje af naturarealer. Græssethed er ikke 'golfbane' græs. Det er slået fast for lang tid siden, men ikke meldt godt nok ud og slet ikke implementeret, idet udtrykket 'tæt, lav plantedække' stadig bruges af konsulenter. Fra tilsagnsholderens side giver usikkerheden over for kontrollens udfald i mange tilfælde anledning til at arealer afpudsnes for en sikkerheds skyld. Den naturmæssige gevinst ved at have en varieret vegetationsstruktur (hvad der oftest er identisk med gunstige biotopsforhold) bliver derved fravalgt, og den nuværende kontrolform fungerer i praksis som en tilskyndelse til at opnå størst mulige monotoni på naturarealerne, dvs. lav naturkvalitet. Det harmonerer ikke med formålet for ordningen, og er vel ikke det samfundet burde betale for?

Vedr. ændring af anmeldelse af % af areal og 100 m² krav til 1:1 tegning af udtagningsområder i naturområder, 10 % fleksibilitet og bagatelgrænse på 500 m².

Vi synes det er godt, at bagatelgrænsen for ugræsset område ændres fra 100 m² til 500 m². Vi mener derimod det er til skade for naturen, at områder skal tegnes ud af dyreholder på markkort. Det magter de fleste ikke. Og ved forpagtninger, aner forpagter ikke hvordan området konkret fungerer. Derfor er det et krav, der vil medføre mindre naturplejet natur. DBF vil derfor opfordre til at bibeholde % angivelsen inkl. at ændre bagatelgrænsen fra 100 m² til 500 m².

Specielt kan vi henvise til problemer vedr. pleje af heder. Her er det helt umuligt at indtegne alle områder med Revling over 500 m². Derfor er Styrelsens forslag gift for naturpleje med græsning af hedeområder. Og dermed naturpleje af heder. Vi foreslår, at mulighed for % angivelse i det mindste kan opretholdes for heder. Vi har forstået på dyreholdere, at områder med Rynket Rose (*Rosa rugosa*) også skal tegnes ud på lige fod med Revling. Hvis det er tilfældet, er det meget uheldigt, da Rynket Rose netop græsses af både får og kvæg.

Kontrol ved inddragelse af nye områder til græsning. Vi mener, at oplejede naturområder, der inddrages til naturpleje med græsning, bør have en lempelig kontrol de første år og først leve op til de almindelige kontrolkrav efter 5. år. En sådan kontrol vil gøre det meget mere attraktivt at inddrage flere naturområder i græsningsdrift, hvilket er nødvendigt for at nå biodiversitetsmålene.

Vedr. forslag til ændring af §13, stk. 4. DBF mener, at fastsættelse af mindre græsningstryk skal være begrundet i en faglig vurdering af den lokale kommune, og ikke Landbrugsstyrelsen. Det er den lokale kommune, der har den lokale viden og de faglige kompetencer til at vurdere om ændret græsningstryk er til gavn for naturen. Det er den lokale kommune, der er ansvarlig for naturens tilstand – ikke Landbrugsstyrelsen.

Venlig hilsen

Anna Bodil Hald

Dansk Botanisk Forenings Naturbeskyttelsesudvalg,

Mobil 21 42 23 30

2 Bilag vedlagt.

Medunderskriver af denne henvendelse:

Entomologisk Fagforum ved Jan F. Rasmussen; janfrdk@yahoo.dk

Nordisk Kulturlandskabsforbund ved Flemming Nielsen; fn-nova@hotmail.com

Naturbeskyttelse.dk ved Peder Størup; natur@storup.dk

Natur & Landbrug ApS ved Lisbeth Nielsen; ln@natlan.dk

Naturplejenetværk for Nordvestjylland (NpN), ved Hamish Stewart; hamish.d.stewart@gmail.com

Biolog, ph.d., forfatter og debattør Michael Stoltze; naturogide@gmail.com>

Bilag 1

NaturErhvervstyrelsen
Koordinationskontoret for landdistrikter og erhvervsudvikling
Nyropsgade 30
1780 København K
koordination@naturerhverv.dk

Høringsfrist 9. dec. 2011

8. december 2011

Vedr. Høringsudtalelse til "Udkast til ny bekendtgørelse om tilskud til pleje af græs- og naturarealer".

Formål med ændringer (ifølge udkast): At implementere Natura 2000 og indsatsen i Grøn Vækst. At inddrage erfaringer indhentet ved ansøgningsrunden 2011.

Overordnet står undertegnede helt uforstående over for hvordan man vil implementere de netop offentliggjorde naturplaner for Nature 2000 med dette regulativ. Vi vil desuden gerne opfordre til en gennemgående regel- og kontrolforenkling.

BOKS

I Natura2000 områder er 175.000 ha. i landbrugsdrift i 2009, heraf udgør ca. 75.000 ha. af vedvarende græs og § 3 areal. Dertil kommer ukendt ha § 3 areal i Natura2000, som henligger uden drift (Kristensen og Horsted 2011).

Der var i 2011 under Grøn Vækst afsat økonomi til pleje af 110.000 ha §3 i Natura2000 områder og 40.000 ha § 3 udenfor Natura2000.

I 2010 var i alt kun 40.000 – 45.000 ha § 3 areal støttet af denne ordning, heraf 84 % inkl. EB (vedlagt poster ud fra tidligere info på DFFE's hjemmeside).

Naturarealer, der opfylder kravene til EB har lav naturkvalitet. Man kan derfor spørge om midlerne fra Pleje af græs- og naturarealer går for det mest til naturmæssigt ligegyldige græsarealer?

Nedenfor er vores bemærkninger til følgende:

- Tilskud til græsarealer, som ikke er natur (ikke er § 3 beskyttet natur)
- Plejen (§ 17 og § 18) overordnet
- §17.3. Litra a. Option med 'tæt og lav plantedække 31. august'
- §17.3. Litra b. Option med 'kontinuerlig afgræsning med 1,5 storkreatur per ha i perioden 1. juni til 31. august'
- Kapitel 5. Tilsagnsperioden. Registrering på Miljøportalen af § 3
- Godt at adskille EB og Plejetilskud, men tilskudssatsen til pleje med græsning er for lav
- Krydsoverensstemmelse, ikke længere sammenhæng mellem naturarealer og tilskud til mark i omdrift.
- Prioritering. Kriterier. Bilag 1.
- Storkreatur beregning. Bilag 2.

Tilskud til græsarealer, som ikke er natur (ikke er § 3 beskyttet natur)

Som vi har forstået det, kan der ydes tilskud til at pleje græsarealer, som kaldes 'permanente', men som ikke er § 3-areal (jf. § 15 stk. 2 & 3). Arealer, der stadig har noget natur (botanisk såvel som faunistisk) bør prioriteres, og derefter skulle man prioritere arealer med stort potentiale for natur. Dermed opnås, at arealerne kan komme ind i en større helhed med hertil knyttede naturmæssige fordele, og evt. kan de

samtidig drives mere rationelt. Hvis ejeren mener, der er så meget natur på et givet areal, at det kan blive § 3, kan ejeren til enhver tid søge kommunen om at få arealet vurderet som § 3-areal og registreret som sådan.

Forslag: De få penge, der er til pleje af græs- og naturarealer, skal primært tilfalde § 3-arealer og til en sats i 2012 på minimum 3600 kr. per ha ved græsning, evt. graderet efter naturtype. Hvis der er yderligere midler til rådighed skal der efterfølgende prioriteres arealer, der ønskes drevet med henblik på senere § 3 godkendelse, og som er med til at forbinde nuværende § 3 arealer. Vi mener derfor, at ordningen bør omdøbes til: "**Tilskud til pleje af naturarealer**".

Plejen (§ 17 og § 18) overordnet

'Plantedækket må ikke slås i perioden 1. maj til og med 20. juni'. (§ 17).

'Plantedækket må ikke slås i perioden 1. maj til og med 14. juli'. (§ 18).

Vi mener ikke, at der er fagligt belæg for at lave denne generelle bestemmelse. Det er dog helt OK med særlige restriktioner i områder, hvor der er særlige hensyn til ynglende fugle, jævnfør ordningen med særlig fuglevenlig græsning ved forpligtelse til afgræsning. En stor del af de danske arealer, som får tilskud efter pleje af græs og naturarealer, har givetvis en biomasse på 6 – 10 tons tørstof per ha. Her er der ingen organismegrupper, som tager skade af, at der fjernes biomasse og næringsstoffer på det optimale tidspunkt, nemlig når der er højtryk i begyndelsen – midt juni. Hvis der er rådyr, vil landmanden bedst vide, hvor de er, og det er i landmandens interesse at styre uden om, for ikke at få døde rålam i høet/wrappen. For nogle fugle er det direkte problematisk, hvis alle arealer slås på samme tidspunkt, f.eks. hvid stork.

Landmanden vil ikke slå tidligt, hvis der er lav produktion, og dette er ofte sammenfaldende med behov for naturhensyn. Vi har dokumenteret, at næringsrige naturområder fremmes mod større biodiversitet ved slåning i begyndelsen af juni (*). Engfugle findes heller ikke hvor biomassen er høj (**).

Områder med en alsidig flora og produktion på fx 3.5 – 4 tons tørstof per ha. har ofte gavn af at blive slået midt i juni, så der er blomster senere på sommeren til gavn for en anden generation sommerfugle. Desuden er der ofte nedbør efter Sct. Hans, så der må ventes længe til næste højtryk, inden der kan bjerges hø – og det kan derfor blive for sent til remontering af blomstring til sommerfuglene. Fastsættelse af slåning efter d. 20. juni, er derfor ikke generelt forenelig med det naturmæssigt optimale tidspunkt. Ærgerligt for naturen, som skulle tilgodeses med tilskuddene.

Forslag: At det på arealer uden "særlige fuglehensyn" (ynglende fugle) bliver helt frit, hvornår der må slås på disse arealer – ligesom på arealer, der modtager EB.

§ 17.3. Litra a. Option med 'tæt og lav plantedække 31. august'

Denne option er uhensigtsmæssig idet: 1) Tæt og lav vegetation er i modstrid med generelle naturhensyn. 2) Naturpleje med helårsgræsning tilgodeses ikke.

Uddybning. Kravet om tæt lav plantedække kan være anvendeligt i nogle tilfælde, men dur slet ikke generelt, – og da slet ikke per 31. august. Først når væksten ophører efter første nattefrost i september/oktober, får dyrene gnavet i bund på de fleste naturarealer. Alle dyr må også gå ude til 1. november, så hvorfor skal arealet være græsset færdigt to måneder før dette tidspunkt? Dertil kommer helårsgræsning, hvor dyrene har hele året til at vedligeholde arealet. Ved helårsgræsning er det ikke hensigtsmæssigt, at der er græsset i bund per 31. august. Desuden er der forskel på optimal struktur for overdrev, eng og mose (jf. DMU simple indikatorer). Konsekvensen har været at landmænd bruger unødigt brændstofenergi på at pudse af (uhensigtsmæssigt også klimamæssigt). Afpudsning kan primært lade sig gøre, hvor naturkvaliteten er dårlig (ingen fysisk overfladevariation). Eller afpudsning er direkte skadeligt, hvor der er natur f.eks. strandenge med engmyrer. Og for de insekter, der overvintrer i plantestængler

med æg og pupper, er det en nedtur med den om sig gribende afpudsning for at landmanden skal leve op til tilskudsreglerne. Fuglevenlig drift bør desuden inkludere mulighed for at have områder med ringe eller ingen plantedække, dvs. hvor vandet tørrer langt som ud i forsommeren. Det kan f.eks. være godt i marskområder på Mandø og på fastlandet i Tøndermarsken mv. Altså også her for naturen u hensigtsmæssigt med 'tæt' vegetation. (forslag se sammen med litra b). Vi er klar over, at kontroldatoen er sat af hensyn til, at der skal være gennemført kontrol, inden støtten kan udbetales til landmændene i december. Det er helt uacceptabelt at indføre en regel, der er decideret u hensigtsmæssig, af hensyn til kontrollen. Det kan måske være en mulighed at kontrollere efter andre terminer, hvor landmænd udfører den plejemæssigt meget attraktive vintergræsning.

§17.3. Litra b. Option med 'kontinuerlig afgræsning med 1,5 storkreatur per ha i perioden 1. juni til 31. august.'

Denne option er u hensigtsmæssig af flere årsager: 1) 'Kontinuert' tillader ikke foldskifte (parasitsanering og naturhensyn), boostgræsning (mange dyr i en kortere periode) og græsningspauser midtsommer (typisk juni, juli, august) til blomstring (et naturhensyn) (***) 2) Kravet om minimum 1.5 Storkreaturer (STKR) per ha tilgodeser kun de produktive arealer (nogle ferskeng områder samt kulturpræget enge), og det kan helt ødelægge arealer med lav produktion, der trampes i stykker når belægningsgraden er for høj. Desuden tager kravene heller ikke hensyn til vejrets påvirkning af produktionen, f.eks. en våd eller meget tør sommer. 3) Naturpleje med helårsgræsning tilgodeses ikke (se under a). Helårsafgræsning tilgodeses heller ikke i områder med fuglevenlig drift (§18.2 Arealerne må ikke afgræsses i perioden fra 1. februar til og med 31. maj).

Uddybning. Hvis der er tale om et vist antal Storkreaturer (STKR), bør der skelnes mellem typen af område, f.eks. kategoriseret ud fra områdets produktion af foder (næringsrig eng (ferskeng), næringsfattig eng (strandeng), overdrev på ler (næringsrig), sur overdrev (næringsfattig), hede (næringsfattig). Disse meget varierende produktionsforhold er netop beskrevet i rapporten "Rationel naturpleje og drift af beskyttede, græs- og naturarealer i natura 2000 områder" (****).

Måske er der andre måder at gøre det på, og lokale naturmål er allerbedst. Også langt bedre vil det være at give fotoeksempler på, hvordan de forskellige arealer skal se ud, og hvordan de ikke skal se ud, når dyrene tages ind. En tæt og lav vegetation hører til det uønskede udseende, bortset fra steder, hvor der er mange fugle om foråret. Afgræsning med minimum 1.5 STKR per ha på hedeareal kan ikke lade sig gøre uden at komme i konflikt med dyrevelfærdsloven.

'En indhegning, som omfatter marken, må ikke omfatte arealer, der ikke er omfattet af nærværende litra b'. Dette krav er problematisk under nogle forhold. Hvis foldområdet indeholder større arealer med f.eks. pilekrat, hvor der ikke er så meget foder, men som indgår i folden for at få åbnet disse pilekratområder, giver det et yderligere problem for tilstrækkelig foder mængde til dyrene i området, hvis kravet er min. 1.5 STKR per ha. Også af denne grund bør der gås efter naturmål, eller antal STKR skal tilpasses efter naturtypen.

BOKS.

Eksempel fra den virkelige verden.

En naturplejer har haft 2 Galloway + evt. 2 kalve (<½ år) + 8 vædderlam (< 9 mdr.) til at passe et naturområde på 3 ha i flere år. Heraf er 1.76 ha berettiget til EB – der er pilekrat mv. på resten af de 3 ha. Det giver kun 2 STKR (det betyder 0,66 STKR per ha ud fra de 3 ha; eller 1,14 STKR per ha ud fra de 1,76 ha). Den eksisterende græsning er helårsgræsning og er perfekt til at holde området som god natur. I fremtiden skal der ifølge reglerne i udkastet flere dyr på de 1.76 ha og krattet kan slet ikke være med i folden med mindre, der øges til 4-5 køer > 2år på området (de dør af sult). Dyrene har hidtil skiftet mellem 3 folde. Det kan så ikke lade sig gøre i fremtiden.

Forslag (Litra a og litra b):

1. At NaturErhverv snarest får udarbejdet et målsystem for landmanden i samarbejde med kommunen og for kontrollen, der bedre tilgodeser naturmål. Vi hjælper gerne, og foreslår at der nedsættes en hurtigtarbejdende arbejdsgruppe med det formål at få bedre natureffekt ud af disse midler. Eftersom der gives tilskud til plejen, skal der også være en kontrolinstans. Kontrollen skal gå på om lokalt tilpassede plejestrategier følges og har effekt, og skal justeres med nogle års mellemrum. En del af midlerne til pleje og kontrol skal bruges til at udarbejde lokalt tilpassede plejeplaner og formidling om konkrete naturhensyn til lodsejeren. Dette faglige naturtilsyn udføres af konsulenter, der på samme måde som kontrollanterne er økonomisk uafhængig af lodsejeren.
2. At der i den nuværende opsætning justeres på antal storkreaturer til de forskellige arealtyper og at NaturErhverv revurderer hvor mange STKR, der kan overleve ved sommergræsning hhv. helårsgræsning. Endvidere at begrebet 'tæt og lavt plantedække' bliver tilpasset naturhensyn ved fotoeksempler eller lignende.
3. At der i den nuværende opsætning justeres, således at der kun gives tilskud til områder, der har så meget dagslys på jordbunden (det kan der også være under træer) at der er græs- og urtedækket, men at områder, der ikke har græs- og urtedække kan indgå i folden (uden tilskud).

Kapitel 5. Tilsagnsperioden. Registrering på Miljøportalen af § 3

Det forekommer meget uheldigt, at arealet skal være registreret på Miljøportalen ved ansøgningsperiodens begyndelse, da kommunerne måske ikke har fået lagt arealerne ind på dette tidspunkt. Landmanden kan desuden få mulighed for at forhøre kommunen, om der ikke skal laves en registrering, hvis landmanden mener arealet bør være registreret som § 3. Ingen kommuner vil holde evt. registrering tilbage med det formål, at landmanden ikke kan søge. Det konkrete tidspunkt er i øvrigt heller ikke anført.

Forslag: At det er tilstrækkeligt, at arealet er registreret på Miljøportalen ved ansøgningsperiodens slutning, dvs. når NaturErhverv's sagsbehandlingen skal påbegyndes.

Godt at adskille EB og Plejetilskud, men tilskudssatsen til pleje med græsning er for lav

§ 12 stk. 5. Denne paragraf udelukker, at man både kan få EB og tilskud til pleje af græs- og naturareal samtidigt. Dette er i bekendtgørelsen uddybet i kapitel 7 (Beregning af tilskud). Det vil være en lise at få adskilt EB og tilskud til naturpleje, idet det er umuligt at opnå en god naturtilstand, hvis arealet skal leve op til EB regler, men det forudsætter et beløb på minimum 3600 kr. til græsningspleje af § 3-arealer, evt. differentieret i forhold til naturtype.

Så vidt vi har kunnet beregne ud fra tidligere data på NaturErhverv's hjemmeside er det sådan, i 2010 fik ca. 84 % af alle § 3-arealer, der fik tilskud, både EB og plejetilskud, dvs. 2200 + 1400/800 kr., dvs. 3600 kr. per ha for græsning. Kun ca. 16 % er blevet plejet for de 1400/800 kr. alene. Tilskud er kun søgt til 40.000 – 45.000 ha § 3, hvilket viser hvor svære reglerne er. Der vedlægges poster. Vi formoder, at NaturErhverv ikke har givet afslag til ansøgninger på § 3 areal, så de arealer, der ikke har kunnet opnå tilskud (og som man med nærværende udkast vil give tilskud til) må være 'permanente græsarealer', som ikke har status som § 3. Ud fra de tilgængelige data er det vanskeligt at se hvilken viden og erfaring der fortæller NaturErhverv, at landbruget nu kan afgræsse til en pris på 2.000kr. og 1.000 kr. til slæt?

Vi har ikke kunnet finde datagrundlaget på NaturErhverv's hjemmeside, og vi vil derfor opfordre til at NaturErhverv lægger tallene ud på en tilgængelig måde fremover. Det er relevant at offentliggøre, hvorledes alle disse skattekrone benyttes.

Forslag: Kun § 3-arealer bør have tilskud, men med et højere tilskud – minimum 3.600 kr. til græsning, evt. differentieret i forhold til naturtype. Alle data om tilskud og arealtyper lægges på Ministeriets hjemmeside.

Krydsoverensstemmelse, ikke længere sammenhæng mellem naturarealer og tilskud til mark i omdrift
§ 28. Vi opfatter det således, at overtrædelser i forbindelse med pleje af naturarealer kan give straf på andre naturarealer (samme tilskudsordning), men ikke straf i forbindelse med omdriftsarealer, og det anser vi som en stor fordel, der kan gøre det lettere at få plejet mere natur.

Forslag: At gøre det mere tydeligt i bekendtgørelsen at krydsoverensstemmelse for naturarealer (naturarealer, der får tilskud til pleje) er i én gruppe og krydsoverensstemmelse for marker i omdrift med EB er i en anden gruppe.

Ad. Kriterier. Bilag 1.

Vedr. C. Prioritering inden for en undergruppe.

Hvis det er natur, der skal tilgodeses med tilskud i nærværende bekendtgørelse, så er det uhensigtsmæssigt at prioritere en større mark fremfor en mindre mark.

Forslag: Prioriteringen bør gå på, hvor § 3 arealet er størst, således, at en mark, der har et større areal § 3 går forud for en mark med mindre § 3-areal. Dette forhold kan være relevant i det omfang at nogle arealer kun indeholder en vis andel, der er udpeget som § 3.

Storkreatur beregning. Bilag 2.

Anvendelse af betegnelsen Storkreaturer (STKR) kan være OK, men det bør omregnes til græsningsformåen. Lam fra 6 til 9 mdr. kan sagtens konsumere en del græs. De fleste vædderlam, der slagtes er mellem 6 og 9 mdr. Det er enkelt men uhensigtsmæssigt at kvæg fra 6 mdr. til 2 år slås under én hat. Kvæg, f.eks. stude, der er 1-2 år kan sagtens tage fra og stude, der slagtes er < 2 år.

Forslag: Hvis NaturErhverv holder fast i anvendelsen af STKR foreslår vi, at der differentieres mere, f.eks. flere aldersgrupper, således, at de yngre dyr tæller mere, herunder bl.a. kvæg mellem 1 og 2 år. Her kan henvises til Kristensen & Horsted, 2011 (****). Desuden byder de forskellige naturområder på forskellige mængder foderenheder (FE), hvilket der også bør tages hensyn til. Endelig bør der regnes med andre forhold ved helårsgræsning.

Referencer.

- *) Hald, A.B. 2007. Grøftekant forvaltning – slåningstidspunkt og botanisk udvikling. Teknik & Miljø. Stads- og Havneingeniøren 11:38-41 samt på http://www.vejforum.dk/vejforum2007/Grøftekantforvaltning%20-%20slåningstidspunkt%20og%20botanisk%20udvikling_Ann%20Bodil%20Haldpdf.pdf
- Hald, A.B. & Reddersen, J. 2007. Det dyrkede land. I: P. Vestergaard (ed.) Naturen i Danmark. Det åbne land. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S. København. pp. 357-398.
- Holgensen, S. & Hald, A.B. 2007. Slå rabatten når kørvelen blomstrer. Grønt Miljø 10: 34-35.
- Hald, A.B. 2007. *Grøftekanters forvaltning – slåningstidspunkt og botanisk udvikling*. Abstract. Vejforum 6. december. Nyborg Strand. <http://www.vejforum.dk>
- Nielsen, L. & Hald, A. B. 2010. Shortcut strategies to improve plant species richness after years of intensive management in moist grassland. Grassland Science in Europe, 15, 1052-1054.
- ***) Hald, A.B. 2004. En økologisk botaniker-vinkel på forvaltning for engfugle. URT 28(2): 64-71.
- Hald, A.B. & Laursen, K. 2009. To choose or not to choose a breeding site – that's the question for breeding waders. 2nd European Congress of Conservation Biology, "Conservation biology and beyond: from science to practice". Prague 1-5 September 2009. Poster og abstract. Abstract nr. 680 (p 173-174)

***) Midlertidig frahegnet tv. Kontinuert afgræsset th. Foto 29. juli 2006.

****) Troels Kristensen & Klaus Horsted, 2011. Rationel naturpleje og drift af beskyttede, græs- og naturarealer i natura 2000 områder, 50 p.

Nielsen, A.L., Hald, A.B. & Buttenschøn, R. 2011. Management of semi-natural grassland in Denmark – political instruments and possible improvements. NJF Seminar 436. Biodiversity in agriculture - lessons learned and future directions. Ulvik, Hardanger, Norway, 24-26 May 2011. NJF Report 7(1): 11-15.

Venlig hilsen
Anna Bodil Hald

På vegne af følgende personer og organisationer

Natur & Landbrug ApS ved Anna Bodil Hald og Lisbeth Nielsen

Biologisk Forening for Nordjylland, BFN's Naturplejenetværk ved Hamish Stewart

Biolog, ph.d., forfatter og debattør Michael Stoltze

Naturbeskyttelse.dk ved Peder Størup

Dansk Botanisk Forening ved Michael Landt, Formand for DBF's Naturbeskyttelsesudvalg

Dansk Ornitologisk Forening ved Anja Eberhardt

Ugræsset, frahegnet

Græsset i fold

Rigkær med Butblomstret Siv 3. sept. 2018

Græsset i fold

Ugræsset, fra hegn

Køerne græsser blomsterne af buttblomstret siv

Ugræsset, fra hegnet

Græsset i fold

Ugræsset

Foto 14. aug. 2018

Ugræsset

